

DAYANIŞMA
YAŞATIR

Sivil Toplum, Medya ve
Yerel Yönetim Alanları için
LGBTİ+ Hak Savunuculuğu
Kılavuzu

ÖZGÜİR
İRİENİKİLİR

Sivil Toplum, Medya ve Yerel Yönetim Alanları İçin LGBTİ+ Hak Savunuculuğu Kılavuzu

Yayınlayan: Özgür Renkler Derneği

Hazırlayan: Defne Güzel

Birinci Baskı: Bursa, 2022

Bu kitap parayla satılamaz. İnsan haklarının desteklenmesi amacıyla yapılan ve ticari olmayan etkinliklerde serbestçe kullanılabilir.

Özgür Renkler Derneği

www.ozgurrenkler.org

bilgi@ozgurrenkler.org

Bu yayın Özgür Renkler Derneği tarafından ILGA-Europe desteğiyle hazırlanmıştır. Bu, yayının içeriğinin ILGA-Europe'nin resmi görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir.

İçindekiler

---

1. Başlarken	8
2.Savunuculuk Nedir?	10
3. LGBTİ+ Hak Savunuculuğuna Neden İhtiyacımız Var?	13
4. Mevcut Durum	14
5. Değişimi Nasıl Sağlayacağız?	20
6. İyi Örnekler	24
7. LGBTİ+ Hakları ve Savunuculuk İlişkisi	26
8. Okuma Önerisi	28

**Sivil Toplum,
Medya ve Yerel
Yönetim Alanları
İçin LGBTİ+ Hak
Savunuculuğu
Kılavuzu**

1. Başlarken

Elinizde tuttuğunuzu ya da dijital bir araç yardımıyla görüntülediğiniz, okuduğunuz bu kılavuz sivil toplum, medya ve yerel yönetim alanında LGBTİ+ haklarına dönük bir savunuculuk zemininin nasıl ortaya konulabileceğine, sosyal medyada nasıl LGBTİ+ haklarının görünür kılınabileceğine ve eşitlikçi, kapsayıcı alanların nasıl yaratılabileceğine ilişkin bir temel oluşturmak üzere hazırlandı. Yalnızca sivil toplum, medya ve yerel yönetim alanları değil, bu kılavuz aynı zamanda bu alanlarda çalışan, üreten, gönüllülük gösteren ve bu alanlara ilgi duyan herkese LGBTİ+ savunuculuğunun nasıl ortaya konulabileceğine dair örnek oluşturması amacıyla ortaya konuldu.

LGBTİ+'lardan, LGBTİ+'ların gündeminden, LGBTİ+'ların insan haklarından, LGBTİ+'lara verdiğimiz hizmetlerden ve LGBTİ+'lara ilişkin herhangi bir konudan bahsederken bu alanda günden güne değişen, gelişen, farklılaşan ve bu haliyle de dinamiğini koruyan bir terminoloji ve insan hakları bakış açısı mevcut. LGBTİ+ alanı politikalarında, söylemlerinde ve pratiklerinde devamlı olarak güncellenen ve keşişimselliğini, kapsayıcılığı artıran bir yapıya sahip. Bu alanda çalışmalar yürüten örgütler, aktivistler ve pratikleriyle alanı güçlendiren öznel vesilesiyle LGBTİ+ alanında üretilen politikalar ve söylemler çeşitleniyor. LGBTİ+ haklarına ilişkin savunuculuk çalışmaları yürütürken, LGBTİ+ haklarını desteklerken, alana ilişkin söylem üretirken güncel politikaları bilmek etkili bir çalışma yapılabilmesi için oldukça önem taşıyor.

LGBTİ+ kapsayıcı, söylemlerinde ve politikalarında güncel söylemleri yakalayan, LGBTİ+'larla ve LGBTİ+'ların dilinden kurulan hizmetlere, yayınlara, politikalara dönük çalışmaların gerçekleştirilmesi temel bir ihtiyaç. Öte yandan güçlü bir savunuculuk zemininin nasıl

oluşturulabileceğine dönük kaynakların çeşitlendirilmesi de temel bir ihtiyaç. Sivil Toplum, Medya ve Yerel Yönetim Alanları İçin LGBTİ+ Hak Savunuculuğu Kılavuzu bu sorunlar ve ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak hazırlandı.

Kılavuzun oluşturulması süresince savunuculuk, medya ve iletişim alanlarında temel insan haklarının yaygınlaştırılmasına katkı sunmuş bir çok yayın incelendi. Sivil toplum örgütlerinin, yerel yönetimlerin ve medya kuruluşlarının temsilcileriyle, çalışanlarıyla ve gönüllüleriyle ve bu alanlara katkı sunan bir çok aktivistle görüşmeler gerçekleştirildi. Kılavuzun oluşturulmasına bir vesileyle katkı sunmuş herkese teşekkür ederiz.

Hazırlık süresince LGBTİ+'lara sundukları hizmet ve bu alanda ürettikleri söylem ve politikaların önemi bakımından hak temelli sivil toplum örgütleri, medya kuruluşları ve yerel yönetimler odağa alındı. Elbette sundukları hizmet, ürettikleri söylem ve politika bakımından yalnızca bu alanların LGBTİ+ meselesine eğilmemesi gerekiyor. Bu sebeple kılavuz LGBTİ+ savunuculuğu gerçekleştirmek isteyen herkesin temel bilgiler edinebileceği bir yapı taşıyor.

Sivil Toplum, Medya ve Yerel Yönetim Alanları İçin LGBTİ+ Hak Savunuculuğu Kılavuzu'nu okuyan herkese verimli okumalar dileriz.

Defne Güzel

2.Savunuculuk Nedir?

Savunuculuk en basit tabiriyle; “bir kamu politikasını ya da karar alıcıları etkileme girişimi” olarak tanımlanabilir. Yine de savunuculuk kavramı bu tanımdan çok daha fazlasını içerir. Savunuculuk, insanların kendi hayatlarını etkileyen karar alma süreçlerine katılımı da olabilir ya da herhangi bir örgütün politikaları değiştirmeye yönelik eylemi.

“Savunuculuk” ve “değişim” kavramlarını birbirleriyle iç içe düşünebiliriz.

Savunuculuk bir politika alanında yapılmak istenen değişimi ve bu değişimi içine gerçekleştiren çalışmaların bütünüdür anlatır. Bir değişim hedefiyle çıkılan yolda düzenli olarak gerçekleştirilen bütün çalışmalar genel olarak savunuculuktur. Bu bakımdan savunuculuk organize bir süreçtir. Savunuculuk, politikaların oluşturulmasını, değiştirilmesini, uygulanmasını, yürütülmesini içerebilir. Bu tanımla birlikte “politika” kavramının “yol”, “yöntem”, “anlayış” gibi kavramları ifade ettiği de göz önüne alınmalıdır.

Örneğin; ikamet ettiğiniz ilçedeki belediyenin stratejik planına barınma sorunu yaşayan LGBTİ+’lar için bir barınma evi açmasına ilişkin bir madde eklemesini istiyorsunuz. Savunuculuk, bunun için bir hedef oluşturmak, görüşmeler yapmak, imza kampanyası düzenlemek gibi birçok çalışmanın toplamını ve sürecin kendisini ifade eder. Dolayısıyla savunuculuğun bir döngüye işaret ettiğini belirtmek gerekir. Savunuculuk çalışmaları bu sebeple iyi planlanmalı ve uygulamada doğabilecek değişikliklere açık olmalıdır. Bu çalışmaların ise standart bir sırası yoktur. Oluşturulan hedef ve

tasarlanan uygulamalar göz önüne alınarak bir sıra oluşturulabilir. Yine de bu savunuculuk planı ne kadar düzenli ve yapılandırılmışsa başarı oranı da o kadar yüksektir.

Her ne kadar yasaları hak temelli bir biçimde değiştirmek, yerel-bölgesel-ulusal-uluslararası yetkilileri etkilemek bakımından savunuculuk kulağa siyasetle ilişkili bir kavram olarak gelse de iktisadi, sosyal, diplomatik sonuçlar da doğurabilir. Savunuculuk tam da bu demokrasiyi güçlendirir. Öte yandan savunuculuk sivil toplumla iç içe bir kavram olduğundan sivil toplum örgütlerini de güçlendirir.

Savunuculuk uzun yıllardır süren çalışmalar neticesinde değişiyor ve gelişiyor. Politika, siyaset, hak gibi kavramlar yüklenen anlamlar değişirken, günümüzde spordan sanata bir çok alan savunuculuk için araç olarak kullanılabilir.

Savunuculuk sıklıkla kampanya ve lobicilik kavramlarıyla karıştırılmaktadır.

Kampanya; belirli bir zamanda başlar ve biter. Halbuki savunuculuk belirli bir zamanda başlayıp bitmez. Savunuculuk, uzun solukludur. Kampanya ve savunuculuk bu temel farkla birbirinden ayrılır. **Lobicilik** ise doğrudan karar vericileri etkilemek için yapılan çalışmaların bütününe denir. Lobicilik ve kampanya savunuculuk çalışmalarının bir bölümünü oluşturur. Lobiciliğin aksine savunuculuğun karar vericileri değil bir hedefi ve değişimi merkezine aldığı da hatırlatmak gerekir.

Hak temelli savunuculuk, sivil toplum örgütlerinin hakların korunması ve alanlarının genişletilmesi için yaptığı çalışmalardır. LGBTİ+’ların insan haklarına ilişkin olarak bir değişimi

gerçekleştirmek için yapılan sivil toplum çalışmalarının bütünü bu anlamıyla düşünüldüğünde bir savunuculuğa işaret eder. Hak temelli savunuculuk çalışmaları merkezine hakları alır. Gerçekleşmesi istenen hedefi ayırım gözetmeksizin herkes için ister.

Savunuculuk çalışmalarında temel olarak şu maddeleri hatırlamak gerekir:

- LGBTİ+ hak savunuculuğa hazırlanırken insan hakları standartlarını ve kurumlarını tanıyalım, hak ihlallerini ve insan hakları kavramını bilelim.
- Önce bir konu belirleyelim, sonra seçilen konuyu analiz edip politikalarla ilişkilendirelim, hedefleri kapasiteler bakımından ortaya koyalım.
- Paydaşları, tehditleri ve fırsatları, güçlü ve zayıf yönleri, mevcut durumu analiz edelim.
- Etkili bir mesaj oluşturalım. Ortaya iletişim stratejisi ve bir eylem planı çıkaralım.
- Savunuculuk metodumuzu belirleyelim. Örneğin; konferans mı düzenlemek istiyoruz? Ya da rapor yazmak? Belki sadece afiş ve broşürler hazırlamak...
- Değişime ne kadar yaklaştığını görmek için izleme ve belgeleme için bir sistem oluşturalım.

Değişim hedefimizle birlikte savunuculuğun başladığını, savunuculuğun haklarını güçlendirmek ve yaygınlaştırmak için yapıldığını ve kimi zaman bir yaşam biçimi olabileceğini, küçük gözükse de büyük etkiler yaratabilecek adımlar olduğunu unutmayalım.

Bu başlık altında toplanan açıklamalarda şu kaynaklardan yararlanılmıştır:

- <https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2020-08/sivil-toplum-orgutleri-icin-savunuculuk-rehberi-1.pdf>
- <http://sivildusun.net/wp-content/uploads/2017/06/2-SD-Savunuculuk.pdf>
- <https://cdn-tema.mncdn.com/Uploads/Cms/savunuculuk-rehberi.pdf>
- <https://www.ilga-europe.org/files/uploads/2022/04/Hayata-Gecirelim-Etkili-bir-LGBTI-insan-Haklari-Savunuculuğu-İçin-Altı-Adım.pdf>

3. LGBTİ+ Hak Savunuculuğuna Neden İhtiyacımız Var?

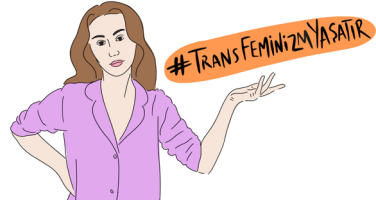
LGBTİ+'ların günümüzde temel insan haklarına erişemediği ya da erişmekte güçlük yaşadığı bilinen bir gerçek. Bir ayrımcılık ideolojisi olarak heteronormativite; heteroseksüelliğin tek normal cinsel yönelim olarak görülmesini, toplumsal değerlerin, kuralların ve yaşam biçimlerinin herkes heteroseksüelmiş gibi kabul edilmesini anlatır. Böylelikle eşcinsellerin, biseksüellerin ve diğer cinsel yönelimlere sahip kişilerin norm dışı olduğunu varsayarak eşit haklardan yararlanmasının önüne geçer. Öte yandan insanların sadece kadın ve erkek olarak ikiye ayrılması, cinsel ilişkilerin ve evliliklerin sadece kadın ve erkek arasında olabileceği inançlarına dayanır.

Benzer bir ayrımcılık ideolojisi olarak cisnormativite ise cisgender yani nâtrans olmayı yani trans olmamayı tek normal cinsiyet kimliği olarak kabul eder. Toplumsal kuralların, değerlerin ve yaşam biçimlerinin herkes nâtransmış gibi düzenlenmesi gerektiğini söyler. Bu anlayış sebebiyle diğer cinsiyet kimlikleri görünmez kılınır ve bu anlayış cisgender yani trans olmama halinin trans kimliklerden daha üstün olduğu inancını taşır.

Cisnormativite, heteronormativite ve benzer ayrımcılık ideolojileri LGBTİ+'lara dönük nefret söylemlerine, nefret saldırılarına, LGBTİ+'ların eğitim, barınma, sağlığa erişim gibi temel haklarına erişememesine sebep olur ve evrensel insan haklarını hasara uğratar. Bu ayrımcılık ideolojileri LGBTİ+ varoluşları bir takım kültürel, dini, tıbbi referanslarla hedef haline getirir. Bu sebeple LGBTİ+ hak savunuculuğu eşit, özgür ve demokratik bir dünya tahayyülü için oldukça önem taşır. Nitekim savunuculuk çalışmalarının altında yatan değişim herkes için olmalıdır ve

savunuculuk çalışmaları herkesin haklardan yararlanabilmesi amacıyla ortaya konulur. Herkes için eşit, özgür, demokratik ve adil bir dünya savunusu mutlaka LGBTİ+'ların ve ayrımcılığa uğrayan diğer kesimlerin haklarının savunulmasıyla gerçekleşir.

Bu sebeple LGBTİ+ hak savunuculuğu insan hakları hareketinin ayrılmaz bir parçasıdır. Öte yandan LGBTİ+ hak savunuculuğu insan hakları hareketini güçlendirir ve dönüştürür.

Yalnızca LGBTİ+'ların LGBTİ+ oldukları için ayrımcılığa uğramaları eşit haklarda bir geriye doğru gidişe sebep olurken, LGBTİ+'ların haklarını savunmanın hak alanlarını güçlendireceği ve LGBTİ+ haklarından taviz verilmemesi gerektiği aksi halde başarılı bir hak savunuculuğunun ortaya konulamayacağı unutulmamalıdır.

Bu başlık altında toplanan açıklamalarda şu kaynaklardan yararlanılmıştır:

● <https://kaosgl.org/haber/kaos-gl-sozluk-heteronormativite>

● <https://kaosgl.org/haber/kaos-gl-sozluk-cisnormativite>

4. Mevcut Durum

Sivil toplum, medya ve yerel yönetim alanları hak alanlarıyla ve politikalarla iç içedir.

Sivil toplum örgütlerini ele alalım. Sivil toplum örgütleri, hak temelli, ihtiyaç temelli ya da hizmet temelli çalışmalar yürütebilirler. Sivil toplum örgütleri hizmet temelli ya da ihtiyaç temelli çalışmalarını da dezavantajlı gruplar bakımından organize edebilir. Örneğin ihtiyaç temelli yaklaşım içerisinde LGBTİ+'ların ihtiyaçları için tahsis edilecek kaynak çalışmaları hak temelli bir bakış açısını da ortaya koyacaktır. Yahut hak temelli yaklaşım içerisinde LGBTİ+ haklarına ilişkin de faaliyetleri hayata geçirmek ya da hizmet temelli yaklaşım içerisinde LGBTİ+'ların hizmetlere olan erişimini irdelemek yine hak temelli bir bakış açısını ortaya koyacaktır. Öteyandan savunuculuk çalışmaları sivil toplum vesilesiyle hayata geçmektedir. Hak temelli sivil toplum, hakların tesisi bakımından devlet üzerinde bir baskı ve denetim unsuru oluşturmaktadır.

Medya alanı bize savunuculuğa ilişkin bambaşka bir bakış açısı sunmaktadır. Günümüzde savunuculuk çalışmalarının da bir ayağı olan kampanyaları yaygınlaştıran medya olduğu gibi, kurduğu dil ve etkilediği kitle bakımından medya hak alanlarını güçlendirmek için kritik bir araçtır. Medya haberleşme ve iletişim kaynağımızdır. Değişimden, dönüşümden haberdar olduğumuz, kimi zaman da değişim ve dönüşüm unsuru olarak kullandığımız bir yaşam alanıdır. Medya, mesajımızı ileterek, sesimizi duyurarak, insanları harekete etkileyerek ve harekete geçirerek savunuculuk çalışmalarımızın en temel parçalarından birini oluşturur. Öte yandan haberleşme unsuru göz önüne alındığında medyada kullandığımız dil hak savunuculuğuna doğrudan hizmet etmektedir.

Son olarak yerel yönetim alanına değinelim. Yerel yönetim; karar alıcılara, politikalara, mevzuata, raporlara, yasalara erişimin olduğu ve savunuculuk faaliyetleri bakımından değişimin en somut ortaya konulabildiği alanlardan biridir. Belediyelerin stratejik planları, performans raporları ve yerel eşitlik eylem planlarına etki ederek savunuculuk hedefleri kentte gözle görülür bir biçimde uygulanabilir. Bu planlar ve raporlara edilecek etki kentin kültürünü değiştirebilir. Dolayısıyla yerel yönetim alanı savunuculuk çalışmaları için çok önemlidir. Stratejik planlama toplantıları sivil toplum örgütlerinin, kent konseyleri ise kentteki yurttaşların yönetime katıldığı önemli modellerdir. Yereldeki değişimin merkeze edebileceği etkiler ise akılda tutulmalıdır.

Sivil toplum, medya ve yerel yönetim alanlarında savunuculuk çalışmaları gerçekleştirirken güncel durum hakkında bilgi sahibi olmak önem taşır. Alanlara ilişkin güncel durum şöyle özetlenebilir:

a.Yerel Yönetimler:

Yerel yönetim alanına LGBTİ+ örgütlerinin ve LGBTİ+ aktivistlerinin teması eskiye dayanır. Bu temaslar kimi zaman olumlu, kimi zaman olumsuz sonuçlansa da özellikle 2013 yılından sonra, Gezi Hareketinin de etkisiyle yerel yönetimlerde LGBTİ+ politikalarının ve faaliyetlerinin hız kazanmasına zemin hazırlamıştır.

LGBTİ+ örgütlerinin belediye başkanlarına yaptığı ziyaretler ve örgütlerin gerçekleştirmek istediği faaliyetleri için alan/salon tahsisıyla başlayan süreç ilerleyen zamanlarda belediyelerde eşitlik birimlerinin kurulmasına, stratejik planlara LGBTİ+ haklarına ilişkin maddeler eklenmesine, kent konseylerinde LGBTİ+ meclislerinin

kurulmasına sahne olmuştur. Örneğin; LGBTİ+ aktivisti Boysan Yakar, 2014 yerel seçimlerinde açık eşcinsel kimliğiyle belediye meclis üyesi adayı olmuştur. Daha sonra dönemin Şişli Belediye Başkanı Hayri İnönü tarafından Başkan Danışmanı olarak görevlendirilmiştir. Boysan Yakar'ın yanı sıra Sedef Çakmak ise 2014 yerel seçimlerinde Belediye Meclis Üyesi olarak kampanya yürütmüştür. Sedef Çakmak, 2015 yılında Beşiktaş Belediyesi İl Meclis Üyesi olmuştur.

LGBTİ+ aktivistleriyle birlikte LGBTİ+ örgütlerini de anmak gerek. Örneğin; Siyah Pembe Üçgen Derneği ve Kaos GL Derneğinin "Türkiye Belediyelerinde LGBTİ Eşitlik Politikalarını Güçlendirme Projesi" kapsamında Uluslararası Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Yerel Yönetimler Konferansı İstanbul ve İzmir'de gerçekleşmiştir. Konferansa Çankaya, Şişli, Konak, Nilüfer gibi belediyelerin yanı sıra Fransa, Hollanda, Slovenya gibi ülkelerden belediye temsilcileri de katılmıştır. Öte yandan benzer yıllarda SPoD, LGBTİ+ Dostu Belediyecilik Protokolünü hazırlamış ve protokole imzacı olması için belediyelere çağrıda bulunmuştur. 2014 yerel seçimlerini takip eden süreçte protokolü Şişli, Beşiktaş, Kadıköy, Akdeniz ve Nilüfer Belediyeleri taahhüt etmiştir.

Takip eden yıllar içerisinde belediye çalışanlarına ayrımcılığa karşı farkındalık eğitimleri, LGBTİ+ farkındalığı eğitimleri gibi birçok eğitim LGBTİ+ örgütlerinin desteğiyle verilmiştir. Kentin hak ve hukukunun korunması amacıyla Belediye Kanununa dayanarak kurulmuş kent konseyi yapılanmaları da LGBTİ+ hak savunuculuğuna ilişkin çalışmalar gerçekleştirmiştir. Örneğin; Nilüfer Kent Konseyi'nin Gençlik Meclisi çatısı altında kurulan LGBTİ+ Çalışmaları Grubu 2015 yılında HTB Karşıtı Buluşmayı organize etti. Bir

diğer örnek olarak ise; 2016 yılında trans aktivist Demet Yanardağ'ın Konak Kent Konseyi Eşitlik Meclisi Başkanı olarak seçilmesi verilebilir.

Yerel yönetim alanında iyi örnekleri çoğaltmak mümkün. Örnekler bize yerel yönetimlerin LGBTİ+ savunuculuğu bağlamında LGBTİ+ dostu belediyeciliği taahhüt ettiğini, personellerine farkındalık eğitimleri düzenlediğini, LGBTİ+ örgütlerine alan/salon tahsis ettiğini, lobicilik ziyaretlerinin gerçekleştirildiğini, stratejik planda LGBTİ+ haklarını taahhüt ettiğini ve LGBTİ+'lara politika ve siyaset yapmaları için alanlar açıldığını göstermektedir. Bu örnekler, belirli bir politika ve hak alanını etkileme girişimi bakımından başarılı birer savunuculuk örneği olarak gösterilebilir.

YerelyönetimlerdeLGBTİ+haklarıvepolitikalarına ilişkin çalışmalar azalmakla birlikte devam etmektedir. 2008 Ekonomik Krizi ve Suriye Savaşı tüm dünyayı etkilemiş, ABD'deki ekonomik kriz Avrupa'ya sıçramış ve bu süreçte liderlerin sağ popülist söylemleri artmıştır. Nefret söylemleri küresel çapta artış göstermekle birlikte, sivil topluma dönük hedef gösteren söylemler, islamofobik, kürtaj karşıtı ve LGBTİ+ karşıtı söylemler de artmıştır. 2016 yılına geldiğimizde Türkiye'de gerçekleşen darbe girişimi beraberinde birçok yasağı ve uygulamayı da getirmiştir.

Türkiye'de yaşanan patlamalar, siyasetçiler tarafından LGBTİ+'lara dönük nefret söylemleri, toplumsal cinsiyet eşitliğini hedef alan söylemler, çıkarılan KHK'ler, belediyelere atanan kayyumlarla birlikte LGBTİ+ politikalarında ve faaliyetlerinde bir ivme kaybı yaşanmıştır. Her yıl düzenlenen onur yürüyüşleri yasaklanmış, Kasım 2017 tarihinde Ankara Valiliği tarafından -her ne

4. Mevcut Durum

kadar bu yasak daha sonra örgütlerin dava açması sonucu kaldırılrsa da- Ankara'da LGBTİ+ etkinlikleri süresiz olarak yasaklanmıştır. Sağ popülist söylemlerde artış, LGBTİ+ haklarında bir geriye gidiş olarak açıklanabilecek bu süreçte COVID-19 pandemisinin de temas alanlarında yarattığı azalma göz önüne alındığında yerel yönetimler alanında LGBTİ+ politikalarına ve faaliyetlerine dönük bir ivme kaybı yaşanmıştır.

Yerel yönetimler günümüzde LGBTİ+ politikalarını ve faaliyetlerini açıktan desteklemekte çekingenlik göstermekte, eşitlik birimlerinin LGBTİ+ haklarına dönük çalışmaları ve LGBTİ+ örgütleriyle belediyeler arasındaki temas azalmaktadır. Buna karşın stratejik plan, yerel eşitlik eylem planı, COVID-19 pandemisinde hijyen ve gıda paketi yardımı gibi çalışma alanlarında kimi belediyeler LGBTİ+ örgütleri ve aktivistleriyle işbirliğini korumuştur. Yerel yönetim alanında yakın tarihte gerçekleşen bu hadiseler yerel yönetim alanında LGBTİ+ savunuculuğunun gerekliliğini özetler niteliktedir.

b.Sivil Toplum:

Sivil toplum örgütleri günümüzde daha çok hak temelli yaklaşımla ön plana çıkmaktadır. Peki "hak temelli yaklaşım" nedir?

Hak temelli yaklaşım toplum içindeki tüm dezavantajlı grupların, politikaların oluşturulma sürecine katılımını temel alır. Aynı zamanda eylemde bulunma yükümlülüğü olanların da hesap verilebilirliğini sağlar. Sivil toplum örgütleri hak temelli olmanın yanı sıra ihtiyaç temelli ya da hayırseverlik odaklı da olabilirler. Hak temelli yaklaşım diğerlerinden ayrı olarak kişileri hak sahibi olarak görür. Devleti ve devlet dışı bir takım aktörleri ise bu hakları sağlamada görev sahibi

olarak tanımlar. Hak temelli yaklaşımın temelinde uluslararası hukuk vardır ve insan haklarını geliştirmeyi amaçlar. Hak temelli yaklaşım dezavantajlı kesimlere dikkat çeker.

Günümüzde hak temelli yaklaşımı temel alan sivil toplum örgütlerinin varlığı oldukça önem taşımaktadır. Nitekim hak temelli yaklaşım sivil toplum örgütlerine birçok sorumluluk getirir. Hak temelli yaklaşıma sahip sivil toplum örgütleri insan haklarını güçlendirmeyi hedeflerken dezavantajlı kesimlere dönük ayrımcılık karşıtlığını ön plana çıkaracak politikalar ve uygulamalar da geliştirmelidir.

Hak temelli yaklaşımı benimseyen bir çok sivil toplum örgütü bulunmaktadır. Örneğin; 2014 yılında kurulan Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği ikili toplumsal cinsiyet kutuplaşmasına, zorunda bırakılan cinsiyet pratiklerine, dilde ve toplumsal bellekte tektipleşmiş cinsel şiddet algısına karşı durmak amacıyla kurulmuştur. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, kuir tahayyülü, feminizmleri, dayanışmayı, kolektif üretimi savunan anti-hiyerarşik bir örgütlenmedir.

2004 yılında kurulan Sivil Toplum Geliştirme Merkezi çalışma alanının başına kapasite güçlendirme desteklerini alır. Öte yandan Sivil Toplum Geliştirme Merkezi hak temelli yaklaşıma sahip örgütlenmelere öncelik tanır. Öncelikli hedef grubu toplumsal cinsiyet, çocuk, insan hakları, gençlik, çevre, engelli hakları ve kültürel haklar alanında faaliyet gösteren sivil toplum örgütleridir.

Hak temelli yaklaşımı benimseyen örgütler arasında bir başka örnek ise Kaos GL'dir. 2005 tarihinde resmi olarak dernekleşen ve LGBTİ+ haklarını odağına alan Kaos GL feminizm,

4. Mevcut Durum

mültecilerin sorunları gibi alanlarda da çalışmalarını sürdürmektedir. Öte yandan 90'lı yılların başından beri çıkardığı dergiyle birçok hak alanını gündeme taşımaktadır.

Son olarak hak temelli yaklaşımı odağına alan sivil toplum örgütlerine Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği örnek gösterilebilir. Kırmızı Şemsiye seks çalışanlarının cinsel sağlık ve insan hakları noktasındaki sorunlarını gündeme taşımak, bu sorunlara çözüm önerileri geliştirmek ve yetkililer nezdinde toplumsal cinsiyet eşitliği, adalete erişim, sosyal politikaların geliştirilmesi, kamu sağlığı, ayrımcılık ve nefret suçları ile mücadele ve benzeri diğer konularda savunuculuk çalışmaları yapmak niyetiyle kurulmuştur.

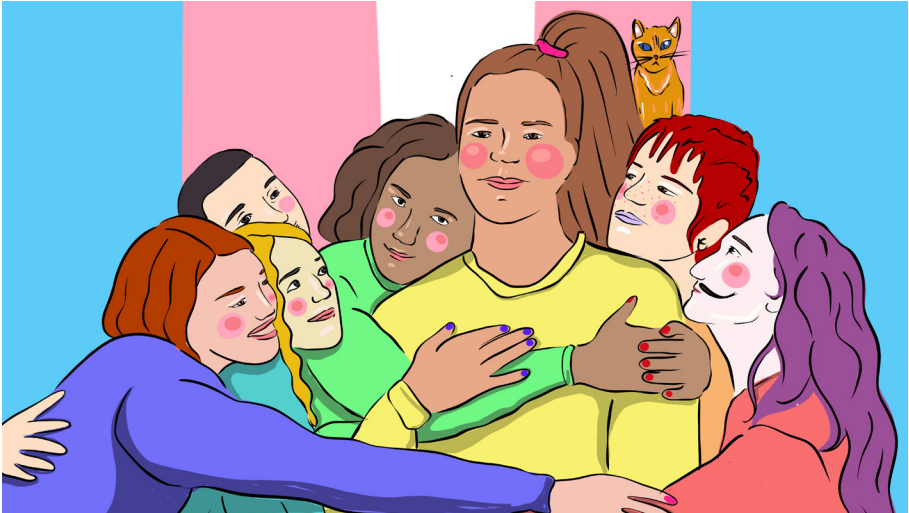
Son dönemde sivil toplum örgütlerine yönelik baskılar artış göstermektedir. OHAL sürecinde, 2016 yılında yüzlerce sivil toplum örgütü kapatılmıştır. Kapatılan örgütlerin kimisi ise insan haklarını gündemine alan örgütlerdir. Etkinlik yasakları, toplanma özgürlüğüne getirilen

kısıtlamalar sivil toplum örgütlerine dönük baskıyı özetlerken hak temelli sivil toplum örgütlerine olan ihtiyacı da artırmaktadır.

Faaliyetleri arasına insan haklarını izleme ve raporlama çalışmalarını koyan, danışmanlık hizmeti veren, kültürel faaliyetler düzenleyen, hak alanlarına ilişkin politika üreten sivil toplum örgütlerinin LGBTİ+ savunuculuğu gerçekleştirmesi LGBTİ+ haklarının ve politikalarının yaygınlaşması, insan haklarının güçlenmesi, hak temelli sivil toplum bakış açısının görünür kılınması açısından önemlidir.

c. Medya:

Medya alanı, LGBTİ+'ların maruz bırakıldıkları hak ihlallerinin görünür kılınması açısından ve hak odaklı habercilikle haber yapılması açısından oldukça önemlidir. Medya, LGBTİ+'ların gündemini görünür kılacak, haber yazım biçimiyle LGBTİ+ haklarından taraf olabilecek önemli bir araçtır. Bu sebeple medyada LGBTİ+'ların ve

LGBTİ+ haklarının temsili üzerinde dikkatle durulması gerekir.

Gazetelerde, özellikle 90'lı yıllarda translara dönük ayrımcı haberler yapan, bu haberleri "travesti terörü" gibi başlıklarla sunan gazeteleri hepimiz hatırlarız. O günlerden bu güne LGBTİ+'lara dönük ayrımcı söylemlerle haber dili kuran medya kuruluşları varlıklarını devam ettirse de bununla birlikte LGBTİ+ haklarına duyarlı, toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten medya organları da mevcuttur.

Örneğin; "kaosgl.org" LGBTİ+'ların gündemini hak odaklı bir biçimde görünür kılan medya organlarının başında gelir. Öte yandan kaosgl.org kuir çizimlere internet sitesinde yer vermekte, kadın başlığı altında feminist gündemi yaygınlaştırmakta ve kültür sanat haberlerine de yer ayırmaktadır.

Bir başka örnek olarak ise "bianet.org" verilebilir. LGBTİ+'lara ilişkin haberleri hak odaklı bir habercilikle sayfasına taşıyan "bianet.org", "çocuk" başlığı altında da haberlere yer vermekte ve çocuk haklarına dikkat çekmektedir.

Medyanın toplum üzerinde sahip olduğu güç bilinen bir gerçek. Bu güç toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yaygınlaştırmabileceği gibi ayrımcı tutum ve davranışların yok edilmesi için de kullanılabilir. Tam da bu noktada karşımıza hak odaklı habercilik kavramı çıkmaktadır.

Hak odaklı habercilik; hak ihlallerini görmezden gelmeyen, "ötekileri" haber yapmak için hak ihlallerini beklemeyen, herhangi bir haberi yaparken de hak ihlaline yol açmayan haberciliktir. 2000'li yıllardan bu yana LGBTİ+ örgütlerinin de çalışmalarıyla medyada, haber dilinde bir

değişim, dönüşüm yaşanmaktadır. Medyada her ne kadar nefret söylemleri ve LGBTİ+'ları düşmanlaştıran tutumlar devam etse de değerlere saygı duyan habercilik örnekleri de mevcut.

İnternet haberciliğinin, basılı gazetelerin ve yayınların yanı sıra sosyal medya hesapları da medyanın önemli bir alanıdır. Kurumlar kendi sosyal medya hesaplarından görüşlerini, ilkelerini, değerlerini yansıtabilir ya da verdikleri hizmeti yaygınlaştırabilir. Günümüzde kurumsal sosyal medya hesapları kurumun ya da kişinin tavrını, politik fikirlerini gösteren önemli bir araçtır. Sosyal medyada LGBTİ+'ların görünürlüğü ise günden güne artmaktadır. Sosyal medya kitlesel bir iletişim aracı halini almakta, hak ihlallerine dönük bir baskı unsuru olarak kullanılmaktadır.

Bu başlık altında toplanan açıklamalarda şu kaynaklardan yararlanılmıştır:

- <https://kaosgldernegi.org/images/library/yerel-yo-netimler-web.pdf>
- <https://www.stgm.org.tr/hak-temelli-yaklasim-nedir-0>
- <https://cinselsiddetlemucadele.org/biz-kimiz/>
- <https://www.stgm.org.tr/stgm-hakkinda>
- <https://kaosgldernegi.org/hakkimizda/biz-kimiz>
- <https://kirmizisemsiye.org/cinsel-saglik-ve-insan-haklari-dernegi/hakkimizda>
- <https://kaosgldernegi.org/images/library/2011medya-klavuz.pdf>
- <https://m.bianet.org/bianet/bia-egitimleri/253361-hak-odakli-habercilik-nedir-ne-yapar>
- <https://kaosgl.org/haber/lgbti-odakli-habercilik-bianetin-haber-atolyesindeydi>

5. Değişimi Nasıl Sağlayacağız?

Savunuculuğun bir değişim hedefiyle başladığını hatırlayalım. Hak odaklı bir değişimi istiyorsak, o alanda bir sorun görüyoruz demektir. Bu değişim hedefinin gerçekleşmesi için hak alanına ilişkin ve değişimi istediğimiz alana ilişkin mevcut durum hakkında bilgi sahibi olmak kadar değişim için ipuçlarına sahip olmak da savunuculuk çalışmalarında etkili bir çalışma için işe önemlidir. Bu başlık içerisinde seçili alanlara ilişkin olarak değişimin nasıl sağlanabileceğine dair bazı sorular ve anahtar yanıtlar mevcuttur.

a.Yerel Yönetim

● Belediyelerin stratejik planlarına cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, cinsiyet özelliği, toplumsal cinsiyet eşitliği, LGBTİ+ kavramlarının eklenmesi neden önemlidir?

Stratejik planda yazılı bu kavramlar LGBTİ+ hak savunuculuğu çalışmalarını güçlendirir ve daha da mümkün hale getirir. Öte yandan bu kavramların varlığı yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışını güçlendirir. Belki bu kavramların belediyelerin stratejik planına eklenmesi hedefi bile bir savunuculuk çalışması olabilir. Yalnızca faaliyet raporlarında değil, performans raporlarında ve stratejik planlarında da LGBTİ+ alanında yapılan ve yapılacak çalışmalar yer almalıdır. Bu durum şeffaflık ilkesini, LGBTİ+ haklarını ve eşit yurttaşlık anlayışını güçlendirir.

● Belediyeler LGBTİ+ haklarını koruyan bir belediye olduklarını nasıl taahhüt edebilir?

LGBTİ+ Dostu Belediyecilik Protokolü, Stratejik Plan, Gökkuşaağı Kentler Ağı ve Yerel Eşitlik Eylem Planları bunun için var. Belediyelerin bu protokollerden yana taraf olması, ağlara üye olması ve planlarında LGBTİ+ haklarına ilişkin faaliyetleri taahhüt etmesi LGBTİ+ haklarını güçlendirecektir.

● Belediyeler LGBTİ+ haklarına değer verdiklerini nasıl duyurabilir?

LGBTİ+ kültürüne dair önemli gün ve haftalar mevcut. Belediyeler sosyal medya hesaplarından bu önemli gün ve haftalara ilişkin kutlama mesajları yayınlatabilir. LGBTİ+'lara ilişkin verdikleri hizmetleri, LGBTİ+ alanıyla ilgili gerçekleştirdikleri faaliyetleri sosyal medyadan yaygınlaştırabilir, haberleştirebilir. Maalesef belediyeler LGBTİ+'lara dönük gerçekleştirdikleri hizmeti duyurmaktan kaçınılabiliyor. Bu durumun altında ise oy kaybı, hedef gösterilme gibi bir çok risk yatıyor. Belediyelerin onur haftasını kutlaması kentteki LGBTİ+ yurttaşları görmezden gelmediği, hizmetlerini duyurması ise LGBTİ+'ların hizmete erişiminin kolaylaşacağı anlamına geliyor.

● LGBTİ+'ların barınma ve istihdam gibi akut ihtiyaçlarına dönük ne gibi onarıcı çözümler hayata geçirilebilir?

Sığınak modellemeleri düzenlenebilir, belediyelerle ortak çalışan ayrımcılık karşıtı kuruluşların olanakları haritalandırılabilir. Dezavantajlı grupların istihdamına dönük projeler belediyeler nezdinde hayata geçirilebilir. LGBTİ+'lara psiko-sosyal ve hukuki danışmanlık hizmeti sunulabilir. Her biri birbirinden güçlü ve önemli savunuculuk çalışmalarıdır.

● Belediyeler kentteki LGBTİ+'lara nasıl erişebilir? Kenti nasıl LGBTİ+'lar için dönüştürebilir?

Kentteki LGBTİ+'lara erişmek o kentte bulunan

LGBTİ+ örgütüyle iletişim kurmaktan geçiyor. Öte yandan LGBTİ+ örgütleri Türkiye illerindeki LGBTİ+'ların durumuna ilişkin oldukça bilgi sahibi. Şehirdeki LGBTİ+ örgütleriyle dayanışmak oldukça önemli. Şehri LGBTİ+'lar için dönüştürmek ancak LGBTİ+ örgütleri ve LGBTİ+'larla birlikte olur.

● Nasıl bir yapılanma gerekiyor?

Eşitlik birimlerinin kurulu olduğu, açık kimlikli LGBTİ+'ların istihdam edildiği, LGBTİ+'ların sorunlarının ve ihtiyaçlarının tespiti için çalışıldığı, belediye personellerine ayrımcılık eğitimlerinin verildiği, kent konseylerinde LGBTİ+ meclislerinin kurulduğu bir yapılanma LGBTİ+ haklarını, katılımcılık ilkesini, eşit yurttaşlık anlayışını güçlendirecektir.

LGBTİ+ örgütlerinin belediye kaynaklarına erişebilmesinin ve LGBTİ+'ların belediyelerden ayrımcılığa uğramadan hizmet alabilmesinin önemini unutmayalım. LGBTİ+ çalışmalarının düzenli ve sistematik hale getirildiği bir belediyecilik anlayışının eşitlikçi ve LGBTİ+'ların güvende olduğu bir semtin herkes için güvenli olduğunu unutmayalım.

b.Sivil Toplum

● Hak temelli bakış açısı nasıl yaygınlaştırılabilir?

Sivil toplum örgütlerinin kimisi hak temelli çalışmalar gerçekleştirmek isteyen örgütleri desteklemektedir. Bu örgütlerle irtibat kurulabilir. Hak temelli çalışan sivil toplum örgütleriyle iletişime geçilebilir ve modelleri incelenebilir. LGBTİ+ farkındalığına, ayrımcılık karşıtlığına dönük örgüt içi ve örgüt dışı eğitimler gerçekleştirilebilir. Savunuculuk politikaları düzenlenerek toplumsal cinsiyet eşitliği odağa alınabilir.

● LGBTİ+'ların insan hakları için ne yapılabilir?

LGBTİ+'ların insan hakları ihlallerine dönük izleme-belgeleme çalışmaları hayata geçirilebilir. LGBTİ+ hakları etkinlikler, paneller, broşürler vasıtasıyla yaygınlaştırılabilir.

● LGBTİ+ haklarına ilişkin sivil toplum örgütünün görüşü nasıl yaygınlaştırılabilir?

Sosyal medya hesaplarından LGBTİ+ haklarına dönük kampanyalar, örgütün ilke ve değerleri, LGBTİ+ alanında yaptığı çalışmalar yaygınlaştırılabilir.

● LGBTİ+'lar sivil toplum örgütüne nasıl dahil edilebilir?

LGBTİ+ örgütleriyle dayanışılabilir. Sivil toplum örgütlerinin ofisleri, danışmanlık odaları, etkinlik alanları, sosyal medya hesapları, internet siteleri LGBTİ+ misafirler, danışanlar ve ziyaretçiler için LGBTİ+ dostu bulunduğu gösterilecek bir biçimde görsel materyaller içerebilir.

Psiko-sosyal ve hukuki danışmanlık, akran danışmanlığı ve sosyal hizmet danışmanlığı sivil toplum örgütleri için bir faaliyet alanıysa LGBTİ+'ların danışmanlık hizmetlerinden nasıl faydalanabileceğinin yolları araştırılabilir. Danışmanlık hizmetleri LGBTİ+ kapsayıcı bir biçimde dönüştürülebilir ve yönlendirme mekanizmalarıyla birlikte süpervizyon mekanizmaları hayata geçirilebilir.

Sivil toplumun hak temelli savunuculuk çalışmaları için önemli bir araç olduğunu, yasama-yürütme-yargıyı bireyin denetlemesine açan bir oluşum olduğunu, politikalara doğrudan etki edebileceğini unutmayalım.

5. Değişimi Nasıl Sağlayacağız?

c. Medya

● LGBTİ+ hak savunuculuğu için nasıl haber yapılabilir?

LGBTİ+'ların insan haklarına saygılı, LGBTİ+ örgütlerin LGBTİ+ haklarına ilişkin görüşlerine yer veren haberler yapılabilir. LGBTİ+'ların yaşadığı ihlaller hak temelli habercilik ilkeleri çerçevesinde haberleştirilebilir.

● LGBTİ+'larla ilgili nelerden ve LGBTİ+'lardan nasıl bahsedilmeli?

Yalnızca LGBTİ+'ların maruz bırakıldıkları hak ihlalleri değil, LGBTİ+'ların hakları ve gündemine ilişkin de içerikler düzenlenmelidir. Kalıp yargılar yerine hak odaklı, güncel dili yakalayan, güncel sorunlara ve ihtiyaçlara dönük bir dil kullanılmalıdır.

● Nasıl içerikler oluşturulmalı?

Ahlaki değerlendirmelerden kaçınan, kişisel görüşlere yer vermeyen, toplumsal eşitlikten taraf, mahremiyeti gözeten içerikler oluşturulmalıdır. LGBTİ+ alanında üretilen bilgi yaygınlaştırılmalıdır.

● LGBTİ+ hak haberciliği nasıl geliştirilebilir?

Hak temelli habercilik, LGBTİ+ hak haberciliği gibi alanlarda çalışma yürüten örgüt ve kurumlardan destek alınmalıdır.

Sosyal medya hesaplarının, internet sitelerinin kurumların ve örgütlerin yüzü olduğunu, bu iletişim kanallarının toplumu değiştirebilecek gücünü ve ihlallere karşı bir baskı unsuru oluşturabileceğini unutmamalı.

Başarılı bir savunuculuk çalışması için şu anahtar

metotları hatırlamak gerekir:

Soru Analizi

Değişim hedefi belirlediğimiz alanı o alanda bir sorun olduğu için değiştirmek istediğimizi belirtmiştik. Değişim hedefinin etkili olabilmesi için ortaya konan sorunun analiz edilmesi oldukça önemlidir. Bu noktada amacımız yasaların ve politikaların sorunun nasıl oluşmasına nasıl yol açtığını ve o sorunun nasıl çözümüne katkıda bulunacağını ortaya koymaktır. Bunu saptamak için üçgen analizi kullanılabilir.

İçerik; ele alınan sorun ile ilgili yasalar, politikalar ve bütçelerdir. Örneğin; cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılık yasalarca tanınmıyorsa çözüm böyle bir yasanın kabul edilmesidir. Öte yandan içerik sadece yasaları değil kurumları ve bütçeleri de kontrol etmemizi sağlar. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılık yasalarca tanınmış olsa bile bunu uygulayan kurumların ve bütçelerin bu başlık altında tartışılması gerekir.

Yapı; bir politika veya yasanın uygulanması için var olan resmi ve gayriresmi mekanizmaları kapsar. Bu mekanizmalar arasında polis, mahkemeler, hastaneler, bakanlıklar sayılabilir. Örneğin cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılık yasağına dönük ilgili yasayı hastaneler uygulamıyorsa sorunun bir parçasıdır.

Kültür ise; kişilerin konuyla ilgili algılarını şekillendiren değerler ve davranışlarının

analizidir. Örneğin cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığa dair toplumdaki eksik bilgi sorunun kültürel bir parçasıdır.

Üçgen analizinde içerik, yapı ve kültür alanlarına getirilen sorunların her birine çözümler üretilerek bir çözüm haritası çıkarılmış olur. Çözüm haritası hedef doğrultusunda uzun erimli ve kısa erimli çalışmaları da ortaya koyacaktır.

Temel Savunuculuk Araçları

Bu araçları lobicilik, örgütlenme, eğitim ve farkındalık artırma, basın/medya çalışmaları ve mobilizasyon olarak sınıflamak mümkündür.

- Lobicilik karar alıcılara dönük ziyaretleri ve enformel ilişkileri kullanmayı amaçlar.
- Örgütlenme, toplantıları, koordinasyon oluşturmayı, eğitimleri, komisyonları kapsar.
- Eğitim ve farkındalık artırma, atölyeler, seminerler, yayınlar, festivallerle ilgilidir.
- Basın medya çalışmaları, röportajları, ilanları, makaleleri kapsar.
- Mobilizasyon ise grevler, gösteri yürüyüşleri, oturma nöbetleri gibi eylemlerle ilgilidir.

SMART Hedef Oluşturma

SMART hedef özel (spesifik), ölçülebilir (measurable), ulaşılabilir (achievable), gerçekçi (realistic), zaman sınırlı (timebound) bir şekilde hedefin oluşturulmasıdır.

- Hedefin spesifikleştirilmesi kim, nerede, ne zaman gibi sorulara cevap verebiliyor olması demektir.
- Ölçülebilir olması, gerçekleştiğinde ölçülebilir sonuçlara indirgenebilmesidir.

● Ulaşılabilir olması, kaynaklara ve hedeflere ulaşılabilir hedefler belirlenmesi demektir.

● Gerçekçi olarak, stratejinin kimi ya da kimleri, kaç kişiyi etkileyeceğini, ideal durumla gerçek durum arasında dengeli bir stratejinin geliştirilmesidir.

● Zaman sınırı ise zamanın somut olarak belirlenmesi anlamını taşımaktadır.

SWOT ANALİZİ

SWOT analizi, ortaya konulan herhangi bir savunuculuk hedefi için uygulanabilir. SWOT analizi bir nevi mevcut durumu ortaya koyma çalışmasıdır.

Örgütün ya da yapının güçlü yönlerini ve zayıf yönlerini, örgüt ya da yapı dışındaki atmosferdeki fırsatları ve tehditleri belirlemektir.

İletişim Stratejisi

Savunuculuk çalışmaları nasıl bir iletişim kurulacağı sorusunu beraberinde getirmektedir. Ortak bir dil kullanılması, sorunun anlaşılır bir biçimde anlatılması bu anlamda oldukça önemlidir. İletişim stratejisi bize hangi mesajı vermek istediğimizi, kime ulaşmak istediğimizi, o kitleye nasıl ulaşacağımızı, farklı basın araçlarını nasıl kullanacağımızı, başarıyı nasıl ölçeceğimizi söylemelidir.

Bu başlık altında toplanan açıklamalarda şu kaynaklardan yararlanılmıştır:

- <https://kaosgildernegi.org/images/library/yerel-yo-netimler-web.pdf>
- <https://kaosgildernegi.org/images/library/medya-izleme-2021-web.pdf>

6. İyi Örnekler

Bu başlık içerisinde sivil toplum örgütlerinin başarılı savunuculuk çalışması örneklerine yer verilmiştir.

Kaos GL – Eşit Haklar İçin Savunuculuğu Güçlendirme Projesi

Kaos GL, Eşit Haklar İçin Savunuculuğu Güçlendirme Projesi kapsamında LGBTİ+ hakları eğitici eğitimi, eşit haklar için savunuculuk sempozyumu gibi bir dizi etkinlik düzenlemiş, LGBTİ+ haklarının hukuk, yerel yönetim, eğitim, ruh sağlığı ve sosyal hizmet alanlarıyla olan ilişkisine dönük uzmanların makalelerinden oluşan yayınlar hazırlamış ve bu alanların LGBTİ+ haklarıyla olan ilişkisine dönük çevrimiçi eğitimler düzenlemiştir. Kaos GL, bu çalışmalarla yerel yönetim, eğitim, ruh sağlığı, sosyal hizmet, hukuk alanlarında üretilen LGBTİ+ hakları odaklı bilgiyi yaygınlaştırmış, alandaki uzmanların LGBTİ+ haklarına dönük bilgisini güçlendirmiştir.

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği – Ne Var Ne Yok?! Eğitici Eğitimi Projesi

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, çalışması kapsamında gençler arası güvenli ilişkilere odaklanmıştır. Toplumsal cinsiyet temelli şiddet, akran şiddeti, dijital şiddet, flört şiddeti gibi eğitici eğitimleri düzenlemiştir. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği bu projeyle şiddet sorunun çözümünde rol almayı hedeflemiştir. Proje kapsamında 2017-2017 yılları arasında 3500 gence ulaşan Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği çalışması kapsamında görsel üretimler ve yayınlar da hazırlamıştır.

Özgür Renkler Derneği – Bursa’da Yaşayan LGBTİ+’ların Yaşam Pratikleri ve Ruh Sağlığı Özellikleri Araştırması

Özgür Renkler Derneği, 2020-2021 yılları arasında gerçekleştirdiği çalışmayla Bursa’da yaşayan LGBTİ+’ların maruz bırakıldıkları hak ihlallerini, hizmetlere ve haklara erişimini, yaşam pratiklerini araştırmak amacıyla çevrimiçi bir anket çalışması düzenlemiştir. Anket çalışmasından elde edilen bulgular çeşitli toplantılarla yaygınlaştırılmıştır. Dernek, yerel belediyeleri etkilemek amacıyla belediyelere dönük toplantılar da gerçekleştirmiştir ve Bursa’da yaşayan LGBTİ+’ların sorunlarını ve ihtiyaçlarını yerel yönetimlere aktarmıştır.

SPoD – LGBTİ+ Yurttaşların Anayasal Eşitlik Talebi Projesi

Çalışması kapsamında 4. Siyaset Okulunu gerçekleştiren SPoD, Anayasal Talepler Atölyesi düzenlemiş ve cinsel yönelim, cinsiyet kimliği bağlamında anayasal talepleri ortaya çıkarmıştır. Ardından “Eşit Yurttaşlık Mücadelesinde LGBTİ+’ların Anayasal Talepleri” isimli yayını hazırlayan dernek, çalışmalarında siyasi parti temsilcilerini, milletvekillerini, belediye başkanlarını yaptıkları görüşmelerle etkilemektedir.

17 Mayıs Derneği – Savunuculuk Çalışmaları

17 Mayıs Derneği belirli alanlarda savunuculuk çalışmalarını gerçekleştirmektedir. Yaşlılık, HIV, yerel yönetimler ve interseks alanlarına ilişkin savunuculuk çalışmaları gerçekleştiren 17 Mayıs Derneği, bu alanlarda oluşturduğu çalışma gruplarıyla hareket etmektedir. İnterseks hareketin çeşitli fonlara erişimi için çalışmalar sürdüren dernek, HIV ve yaşlılık alanlarında raporlama çalışmaları yürüterek HIV’le yaşayan LGBTİ+’ların ve yaşlı LGBTİ+’ların sorunlarını, ihtiyaçlarını görünürleştiriyor. Ayrıca dernek, yerel yönetim alanında da temsiliyet rolü üstlenerek çeşitli savunuculuk çalışmaları gerçekleştirmektedir.

7. LGBTİ+ Hakları ve Savunuculuk ilişkisi

Savunuculuk, bir başka anlamıyla karar verme ve politika süreçlerinde yer almanın bir yoludur. Savunuculuk bir “sesini duyurma” girişimidir. İçerisinde farklı stratejileri kapsar. Yaşayan bir kavram olan savunuculuğun anlamı, yöntemi, stratejileri değişebilmektedir.

Savunuculuk, “katılım” kavramıyla iç içedir. Katılım, yönetimin karar alma, planlama ve uygulama süreçlerine sivil aktörlerin katılımını anlatmasıyla kulağa her ne kadar siyasetle ilişkili gibi gelse de kampanya yürütmek, örgütlenmek, oy kullanmak da katılımı ile ilişkilidir. Savunuculuk çalışmaları katılımı artırmaktadır.

Yurttaşlık ve temsiliyet kavramları yakın dönemde dezavantajlı grupların bu alanlardaki sorunları ve temsil edilmediklerini seslendirmeye başlamasıyla tartışılmaya açıldı. Yalnızca tartışma değil, kavramlara yüklenen anlamlar, sosyal devlet anlayışını da yeniden yapılandırdı. Dezavantajlı grupların temsiliyet ve katılım süreçlerinde yer alamamalarını söylemeleri kavramların ve devlet yapısının yeniden düşünülmesine yol açtı. Çeşitli örgütlenmelerin de ortaya çıktığı bu dönemde sivil alanda da temsiliyet, katılım, hak ve sorumluluk kavramları gündeme geldi.

LGBTİ+ hakları 80’li yıllardan bu yana çeşitli savunuculuk çalışmalarıyla gündeme gelmektedir. LGBTİ+’lar temel insan haklarını ve devletin sorumluluklarını hatırlatmak amacıyla örgütlenmeye başladı. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılıkla mücadele etme amacıyla başlayan bu süreçte LGBTİ+’lar hak ihlalleri bakımından maruz bırakıldıkları yaşam hakkı ihlallerini, sağlık hakkına erişim engellerini, eğitim hakkından faydalanamadıklarını, mal ve

hizmetlere erişim edemediklerini ve maruz bırakıldıkları diğer hak ihlallerini seslendirmeye başladılar. Pratikte doğan hak ihlallerini medya, kampanyalar, mektuplar, toplantılar, ziyaretler ve eylemlerle duyurmaya başladılar. Öte yandan yasalarda ve politikalarda oluşmuş eksiklikleri, ayrımcı uygulamaları tespit ederek kamuya dönük sorumlulukları hatırlattılar. Bu süreçte feminist hareket başta olmak üzere çeşitli hak hareketleriyle ve dezavantajlı gruplarla birlikte hareket eden LGBTİ+ hak mücadelesi siyasette yok denecek kadar az temsil edilmesi üzerinden katılımcılığın önemini vurguladılar. LGBTİ+’ların örgütlenmesi, haklarını talep etmesi kenti, mekanı, kültürü ve eşitlik anlayışını da değiştirmektedir.

LGBTİ+ hakları mücadelesi pratikte yaşanan hak ihlallerine karşı ses çıkarma çabalarıyla başlamış, ilerleyen süreç küresel anlamda da insan hakları hareketini ve savunuculuk kavramını etkilemiştir. LGBTİ+’ların meclisle olan teması ve LGBTİ+ haklarının mecliste gündeme taşınması, yerel yönetim politikalarına etkileri, kenti ve mekanı ayrımcılıktan arındırmaları ve LGBTİ+ kültürünü yaygınlaştırmaları, barolarda LGBTİ+ meclislerinin kurulması gibi çalışmaların her biri bir savunuculuğun neticesidir.

Yerel yönetim alanında, medya alanında ve sivil toplum alanında yapılacak savunuculuk çalışmalarıyla birlikte, bireysel savunuculuk çalışmaları da bu hususta önem taşımaktadır. LGBTİ+ haklarına dönük savunuculuk çalışmaları demokrasiyi, eşitlik ve katılımcılık ilkesini, eşit yurttaşlık anlayışını güçlendirmektedir.

8. Okuma Önerisi

Yerel yönetim, sivil toplum ve medya alanıyla savunuculuğun ilişkisi, LGBTİ+ hakları savunuculuğu, savunuculuğun nasıl gerçekleştirilmesi gerektiği üzerine hazırlanan yayınlar, görsel üretimler ve sözlüklerden oluşan okuma bu okuma önerisi LGBTİ+ hakları savunuculuğunu pekiştirmekte yararlı olacaktır.

● **ILGA Europe - Etkili Bir LGBTT İnsan Hakları Savunuculuğu İçin Altı Adım**

<https://www.ilga-europe.org/files/uploads/2022/04/Hayata-Gecirelim-Etkili-bir-LGBTT-Insan-Haklari-Savunuculugu-Icin-Alti-Adim.pdf>

● **SPoD - LGBTİ+ Hak Savunucuları ve Sivil Toplum Örgütleri İçin Yerel Yönetimlerle Çalışma Rehberi**

<https://spod.org.tr/wp-content/uploads/2022/03/LGBTI-Hak-Savunuculari-Ve-Sivil-Toplum-Orgutleri-Icin-Yerel-Yonetimlerle-Calisma-Rehberi.pdf>

● **TEMA - Savunuculuk Rehberi**

<https://cdn-tema.mncdn.com/Uploads/Cms/savunuculuk-rehberi.pdf>

● **Kaos GL - LGBTİ+ Hakları ve Yerel Yönetimler**

<https://kaosgldernegi.org/images/library/yerel-yo-netimler-web.pdf>

● **Kaos GL - Çeviri Sözlüğü**

<https://kaosgldernegi.org/images/library/cevirisozlugu2020.pdf>

● **Kaos GL - Sıkça Sorulan Sorular**

<https://kaosgldernegi.org/images/library/2020sss10x14-web.pdf>

● **STGM - STK'lar İçin Savunuculuk Rehberi**

<https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2020-08/sivil-toplum-orgutleri-icin-savunuculuk-rehberi-1.pdf>

● **Kaos GL - LGBT Alanında Çalışanlar İçin Medya Kılavuzu**

<https://kaosgldernegi.org/images/library/2013lgbtalanindacalisanmar-baski-sikis-tirildi.pdf>

● **Sivil Düşün - Değişimin Anahtarı Savunuculuk**

<http://sivildusun.net/wp-content/uploads/2017/06/2-SD-Savunuculuk.pdf>

● **Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği - Görsel Üretimler**

<https://cinselsiddetlemucadele.org/sticker-kart/>

Notlar

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Notlar

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Notlar

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÖZGÜR
RENKLER

Bu yayın Özgür Renkler Derneği tarafından ILGA-Europe desteğiyle hazırlanmıştır. Bu, yayının içeriğinin ILGA-Europe'nin resmi görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir.